

Andreas Daniel Habichhorst Carl Czerlinski

**Disquisitionum Exegetico-Theologicarum super Illustriora Prophetarum Loca,
Praellectiones Publicas Sub Incudem Revocantium Quarta De Talpis Ac
Vespertilionibus, An a Judaeis Sint Adorati? Ut Et Homine Illo Cui Spiraculum In
Naribus &c. ...**

Rostochi[i]: Wepplingius, 1687

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn733817262>

Druck Freier Zugang

RU theol. 1687

Habichhorst, Andr. Dan. *fa*

DISQUISITIONUM EXEGETICO - THEOLOGICARUM

super

ILLUSTRIORA PROPHE TARUM LOCA,
PRÆLECTIONES PUBLICAS
SUB INCUDEM REVOCANTIUM

QVARTA

DB

TALPIS

AC

VESPERTILIONIBUS,
AN à JUDÆIS SINT ADORATI?

UT ET

HOMINE ILLO
CUI SPIRACULUM IN NARIBUS &c.

Utrum sit *ἰσλάνθρωπος*, an *ν. θεάνθρωπος*?

Ex *ISAÏ. II.*, v. *anteq. & ult.*

Qvam.

Auspice DEO - Homine,

Pl. Reverenda Fcitate THEOL. consentiente,

PRÆSIDE

ANDREA DANIELE
HABICHHORSTIO,

S. TH. D. EJUSDEMq; PROF. PUBL. ORD. & CONSIST.
DUC. MEKELB. ASSESSORE DESIGNATO,

In Celeberr. Universf. Rostoch. Aud. Majori,

Ad d IX. Mart. hor. mat 1687.

publicæ collationi Academicæ sistit

CAROLUS CZIRLINSKI, Dantisc.

Rostochi, Typis JOH. WERPLINGII, Univ. Typogr.

1687

DISPOSITIONUM EXECUTIVARUM THEOLOGICARUM

ILLUSTRIORA PROPRIETARIA LOCALIA
PRAEFLECTIONES PUBLICAS
SUB FACIEM REVOCANTUM

TALPI

VE SPERTITIONIBUS
AN JUDAS SINT ADORATE

HOMINE ILLO
CUI SPERACULUM IN NARIBUS &

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

ANDREA DANIELLE
HABICHHORSTIO

2. TH. DE JUDAEIS PROPTER TUBI, QUID & CONSIST
DUC MENTIS ASSERERE DESERVATO
C. CAROLUS CARLINI, R. J. JUDICIS

Eximio planè præstantissimoque
DN. CZIRLINSKIO,
Suo in Theol. & Philol. Auditori & Amico svavissimo,
Ex JSAL- II. v. 20. & 22. publicè Responsuro

FELICITER !

Cur Tibi publicitus tractatur, *CAROLE*, Talpa
Et Vespertilio? cur Homo, qui Deus est?
Scilicet obscurè cum *talpis* vivere non vis;
Ast *HOMINIS CHRISTI* Lux (a) Tibi grata Dei.
Hinc IN (b) honoratis *CLARUS* conamine (c) *CIRCLIS*
STAS, solvens, animo promptus & ort, strophas.
Gratulor hos animos! Ad *Talpas* (d) projicè, quicquid
Te cupit abs *HOMINIS*-ducere (a) lucè Dèi,
Inde *Theanthropi* Te lumina clara beabunt,
Et Patris ac Patriæ Te recreabit amor.
Nec deerit Studiis titulusq; decusq; probândis,
STABIS (b) at IN *CIRCLIS CLARUS* honore gradus.

(a) Conf. præcèd. locum *Jsai. II. 5.* (b) *Carolus Czirlinski*, per *Anag. dupl. Z. resol. in simpl. TS.* Sto *clarus* in *circulis*, (c) per *Synopen* pro *circulis*, qua & *Virgil. l. 3. Georg. v. 166.* usus est. *Circulus v. uti aliàs Societatem circumve hominum in orbem collectorum*, ita & hic *Collegium* notat *Academicum*, ubi *Dn. Respondens* cingitur à cætu *Virorum Juvenumq; doctorum* in orbem *qv. collectorum*. (d) *Sicut idola sua Judæi ad talpas projiciebant*, juxta *Disputationis locum priorem.*

L M_g

A. D. HABICHHORST, D.

Will er denselben Orth zum ersten mahl besteigen/
Mein Freund/ an welchem er den Fleiß erweisen kan?
Wolan! so muß ich auch die Freundschafts-Pflicht bezeugen/
Und die wird hier durch nichts/ als Wünschen/ guht gethan.
Der Höchste helffe doch das gute Werck vollführen/
Und sende aus der Höh/ des wehrten Geistes Krafft/
Daher noch ferner woll fortsetze sein Studieren/
Durch unberdrohne Müß/ die großen Nutzen schafft.
Der Himmel segne Ihn/ Er gebe frische Glieder/
Und steure allem/ was den munteren Leib verlegt!

Wenn

Wenn sich Gefahr ereugt / die Stärke Gott darnieder.
Diß hab aus Lieb und Gunst wohlmeinend aufgesetzt
JOHANNES KRÜCK / Eccl. D. Jacob.

Nun kompt die frohe Zeit daß Bäume Blüthen kriegen/
Weil albereit das Blat aus seiner Knospe schlägt/
Und kan gar leicht geschehn/ wo Frost und Reiff nicht trügen/
Daß ein solch blühend Baum gewünschte Früchte trägt.
Mein Freund/darff ich Verstand und diese Blüth vergleichen/
So siehst man ebenfalls Ihn recht im Flore stehn:
Es lasse unser Gott die Blüth zur Frucht gereichen/
Und dämpffe Noth und Angst durch tausend wollergehn/
So wird die Kirche einst noch, von der Frucht gemessen/
Und Er kriegt vor den Fleiß den besten Ehren-Lohn.
Wohlan! der Himmel wird diß alles gutt beschließen
Hiermit wünsch ich Glück zur Disputation.

JOH. SIGFR. NESSENIUS, ZittavióLufatus.

Sunt hominum multi, qui vitam vivere talpæ
Ac tenebris densis sic latitare solent.
Tu tamen hos fugiens, in lucem prodis, *Amice,*
Preside dum celebri pulpita nostra petis,
Gratulor ex animo, cedant conamina voto:
Sic tibi *Dantiscum* præmia larga dabit.

Paucula hæc in honorem Præstantissimi Dn. Czirlinsky,
Amici & Sympatriotæ mei honoratissimi addere volui

MATTHEU' MÜLLER, *Dantisc.*

Vivimus hic ambo germano pectore noti,
Hinc tecto & mensâ pars per amica mea es.
Jam Roëam scandis Cathedram, *Prædulcis Amice,*
Atque doces studiis pondus inesse tuis.
Gratulor hos ausus; pergas pervolvere libros
Theulogicos, fructus Theuologia dabit.

Conatibus Theulogicis ferventer applaudens subjunxit

GODOFR. STRAHLEBORN / *Gedan.*

Locus VIII. JSAI. II. v. 20.

*Talpa & Vespertilioes non sunt objectum adorationis Judæorum, Disp. IV.
sed terminus ad quem projectionis Idolorum.*

§. 1.

Vulgata loci hujus versio (in die illo projiciet homo idola argenti sui & simulacra auræ sui, quæ fecerat sibi, ut adoraret talpas & vespertilioes) verbum להשתחוה ad adorandum vel ut adoraret, referens ad Talpas & vespertilioes, adeoque hæc animacula objectum adorationis Judæorum constituens, nonnullis certè interpretibus, fontem vel omnino non consulentibus vel non rectè inspicientibus, aniam quærendi præbuit, quomodo talpa & vespertilioes à Jhudeis sint adorati, cum censente Walthero in Harm. ad h.l. & Bocharto de Animalibus S. S. nusquam legatur, animacula isthæc à Jhudæis, imò ne quidem ab Ægyptis, ceteroqui superstitionissimis, fuisse adorata vel pro Diis habitata? Nos pro sensu loci indagando & liticula hæc dirimenda 1. ipsum Quæstionis subjectum s. talpas & vespertilioes paucis visuri, 2. sententias variantes de horum adoratione erumeraturi 3. genuinam loci interpretationem ex fonte aliisque interpretandi mediis confirmaturi sumus.

§. 2. Quod (I) subjectum quæstionis attinet (I) Talpe hic vocantur הפור פרת, quæ vox divisim quidem scribitur & duobus simul accentibus signatur: unde & quidam pro duabus planè vocibus accipiunt, illasque unà cum litera servili ה, quam h. l. præfixam habet, reddunt: in fossuram (cavernam, foramina,) talparum, atque ita ה in seqv. voce לעשרפים h. e. vespertilionum, esset Genitivi nota, quorsum & Lutherus collimare videtur reddens: in die Löcher der Maulwürffe und der Fledermause. Ceterum non est novum, quod compositæ hujusmodi voces, ex duabus completis constantes, divisim scribantur, conf. salim Jer. 46. 20. ubi יפה פירה i. e. formosissima &c. similiter nomina propria e. c. מלכיצדק Malkizedek. Neq; novum est unam vocem partim emphaticos, partim naturalis consecutionis ratione duobus gaude-

E

re

reaccentibus. Tipcha certe quinq; in locis in eadem voce con-
 currit cum Silluk & decies cum Atnach; loca vide citata ap-
 D. Wasm. in *Instit. Acc.* Tab. 1. Nota a. conf. & ibid. R. 14. m. 1.
 & 2. Igitur propter divisam scriptionem & duplicem accentum
 vox composita per duas non est reddenda. Quid? quod Ra-
 dix פּוּרָה quidem significat *fodit*, à qua tam פּוּרָה prior, quàm
 פּוּרָה posterior nominis hujus pars est; verùm דָּ פּוּרָה pro *talpis*
 nullibi adhibetur, teste Buxtorff. in *Vindic. Verit. Ebr. contr. &*
Capell. 2. 12. 842. Alii ergo reddunt vel per: *fodientibus* (ad fodi-
 endum) *foveas*, eademqve phrasi *talpas* intelligunt; vel per: *fos-*
forem fructuum, quasi פּוּרָה vel *foveas* notaret, vel esset à Rad. פּוּרָה
fructificavit, notaretqve avem sic dictam, quod arborum *fructus*
perforet. At vero eadem illis, quæ præcedentis sententiæ pa-
 tronis, rationes obstant; ubi enim quælo פּוּרָה vel *foveas* vel
fructus significat? Rectius ergo cum Hieronymo & aliis pro
 una voce composita habemus. Et notanter quidem *talpas* à
 פּוּרָה *per fodit*, & *radicalibus* quidem *geminatis*, פּוּרָה פּוּרָה appel-
 lari putamus, ut sc. significatio sit intensior q. d. *plurimum fodi-
 entes*, talpas enim magnâ omnino curâ totisque viribus & quàm
 citissimè terram rostro effossam super se cumulare videmus.

S. 3. Deinde *Vespertilio* hic in Ebr. dicuntur עטלפים
 quam vocem omnes h. l. & Lev. 11. 19. ut & Deut. 14. 18. reddunt
Vespertilio; videtur autem composita ex עטלפין *volavit* & עלה *ve-*
lavit, eo quod in obscuro *volitat* & interdum se *velat* & abscon-
 dit. Annon v. latinum quoque *talpa* nomen ab hac voce
 עלה descendat, cum sit animal conspectum fugiens & latibu-
 la quarens, ut abscondita maneat, committimus. Apprimè v.
Talpa & *Vespertilio* h. l. conjunguntur, cum (1) sint animalia
 in multis similia; utrumque n. (a) animalculum est abjectum
 (g) murino quodammodo generi annumerandum (c) omni-
 no sed parùm videns, proptereaque in obscurioribus de-
 gens. Unde & (2.) conjunctio illa notanter apteque satis rem
 ipsam exprimere videtur. *Idola enim prædicuntur ad Talpas*
 &

& Vesp. projicienda, quippe visu & mente carentia, adeoq; digna, quæ ex loco sublimi & conspicuo in tenebras & abjectissima animalculorum illorum foramina detrudantur. conf. *Bochart. l. c.*

S. 4. A subjecto progredimur ad prædicatum ipsasq; interpretum circa quæstionem (an Talpæ & Vesp. à Jhudæis fuerint adorati) sententias variantes. Quidam enim vel cum *Hieronymo* statuunt, non talpas & Vespertiones propriè dictos hic intelligi, sed idola metaphoricè & per Sarcasum talpas & Vesp. appellari, quum illa æque ac talpæ & Vesp. visu & mente destituantur; vel cum *Basilio*, *Forerio* & aliis arbitrantur, per talpas & Vesp. significari Diabolum, qui princeps est tenebrarum. Verùm à litera & proprietate ejus ad allegoriam vel spiritualem sensus literalis accommodationem non temerè procedendum est: neque idola vel Diabolum cum talpis & vesp. hic comparantur, neq; per Ironiam vel Sarcasmū sic appellantur, sed talpæ & vesp. in sensu proprio adducuntur, uti in seqq. ostendetur. Alii ergo non pauci, modò citantes *Herodotum l. 2. num. 65.* dicentem: *Apud Ægyptios bestia omnes pro sacris habentur; modo Plinium 30. 3. scribentem: peculiare vanitatis fit argumentum, quod animalium cunctorum talpas maximè mirantur, tot modis à rerum natura damnatas, cecitate perpetua &c. nullis æque credunt extis; nullum religionis capacius judicant animal, ut, si quis cor ejus recens palpitasq; devoraverit, divinationes & rerum efficiendarum eventus promittat &c.* Hos inquam Autores alii Interpretes pro se citantes, vero simile censent, talpas & vesp. à Jhudæis idololatris per Ægyptiorum vestigia ductis, & ceteroq; vermes aliaque vilissima colentibus (ceu videre est ap. *Ezech. 8. 10.*) verè esse adoratos, adeoq; Vulgatam sequentes, locum sic reddunt: *in die illo projiciet homo idola &c. quæ fecerunt sibi ut adorarent imagines talparum & vespertilionum, vel: ut incurvarent se imaginibus talparum &c. ita Pagninus. vel: ut incurvarent se illis (sc. idolis, & deinde per appositionem addunt) talpis & vespertilionibus, q. d. cæcis & lusciosis idolis, qui oculos habent sed non vident, ironi-*

nā lepidā, Ita Junius. Ceterū has similesque sententias non probamus. Quicquid enim sit de talparum ac vesp. cultu ap. Aegyptios quondam recepto, negamus tamen consequentiam, negamus quoque Jhudæos h. l. horrendi illius talparum & vesp. cultus insimulari, id quod patebit curatius fontem consulituris. Hic enim non obscure arguit, Vulgatam malè voces ultimas (talpas sc. & vespertiliones) cū proximo verbo *adorandi* construxisse, cum illas cum remotiori verbo *projiciet* construere debuisset.

§. 5. Ita v. locus hic sensu genuino & clarè satis ex fonte fluit: *In die illo projiciet (abjiciet) homo (quisq;) idola auri sui* (h. e. aurea, per Ebraismum) *quæ fecerant sibi, ut adorarent, ad talpas & vespertiliones.* Probamus a. hanc interpretationem (1.) Ex *Accentuatione loci*; nam *Accentus majoris distinctionis* in voce *להשתחוות* ad adorandum (qui est Rex *Sakepbkaton*) distinguit verbum illud *adorandi* à seq. neque adeo patitur, verbum adorandi cum seqq. *talpis* sc. & *vesp.* construi, sed indicat potiùs seqq. voces *להפוך ולעטרפם* h. e. *ad talpas & vespertiliones*, non cum proximè præcedente *adorandi* verbo, à se in se, sed cum remotiori *projiciendi*, eo quem diximus sensu, esse construendas; voces a. quas Accentus ipse terminat, scil. hæc (*quæ fecerant sibi ad adorandum*) parenthesi includendas. Illam distingvendi tenorem continua praxis accentuatoria luculenter confirmat. *conf. Doct. Wasm. Instit. Accent.* (2.) Eodem quoq; collimat *particula inseparabilis* ל præfixa vocibus *להפוך ולעטרפם* פרור i. e. *ad talpas & vespertiliones.* Nam ל ordinariè & primariò vel significat *ad, in,* cum Accus. & motum ad aliquid denotat (unde illam ex *לא* ad decisam esse quidam volunt) vel Dativum notat. *conf. Glass. Ph. Sacr. l. 4. Tr. 1. Obs. 6.* Accedit (3.) quod *projici ad talpas & vespertiliones*, proverbialiter ap. Ebræos dictum esse videatur, de eo quod abjectum planè despectumque erat. *Conf. Historia Jacobi, Idola sub terra abscondentis, ubi talpæ degunt Gen. 35. 4. Nec (4.) refragatur contextus:* nam in proximè præced. v. 18. *idola prædicuntur penitus mutanda h. e. labefactanda, & v. 19. Jhudæi idola-*

Iolatra præ gloria Majestatis Messia dicuntur abdita petrarū quæ
 futuri &c. Quæ omnia commodū hunc loci sensum confirmant:
 Nunc idola quidem aurea & argentea, quæ sibi fecerunt ad
 adorandum, mordicus retinent inq; loco sublimiori venerantur
 Idololatræ; sed in die illo, ultionis scil. Messia ab ipsis rejecti,
 cum idola penitus mutabuntur & omnia præ gloria DOMINI
 plena erunt, malis obruti & gloria majestatis ejus territi, ipsamq;
 idolorum impotentiam ad opem ferendam experientes, idola
 sua, ex indignatione, contemptu & timore, ad talpas & Vespert.
 abjicient i. e. ad loca, quibus talpæ & vespert. occultantur: quo-
 modo id Lutherus *ἠδὲ φεαί*. Neq; enim talem *ἠδὲ φεαί*
 hic improbamus, licet contra illos, qui vertunt in cavernas, (fo-
 ramina) Talparum & Vespert. supra disputemus; aliud enim est
ἠδὲ φεαί loci, aliud *μετὰ φεαί*. Præter necessitatem v. à nobis
 & Lutero hic abijt Glassius, qui ceteroq; in distinguendis loci
 hujus verbis contra Vulgatæ patronos noster est, dum ita hanc
 projectionem idolorum ad Talpas & vesp. exponit: *conversi re-
 linquent idola, quæ coluerunt, obstinatè cæcis & infidelibus DELI-
 gnaris; ipsi v. DEO in caelesti luce servient. vide Glass. Phil. Sacr. l. 5.
 Tr. i. c. ii. quem sequitur h. l. Prückner. in Vindic. ad h. l. Quid enim
 opus est à litera recedere vocesq; Talpas & Vesp. metaphoricè de
 spiritualiter cæcis accipere, cum litera h. l. sensum gignat satis
 commodum & genuinum, jam pluribus probatum.*

LOCUS IX. JSAL. II. ult.

*De Homine illo cui spiraculum in naribus &c. non irritando,
 an sit ἠδὲ φεαί?*

DE Homine illo grande bellum Interpretes movent, quod ut
ἠδὲ φεαί componeremus, tria præcipuè tribus omnino
 punctis ex professo tractaremus, si quidem pagellæ scriptioni
 huic destinatæ id ferrent, primo scil. *ἠδὲ φεαί* varias diffi-
 dentium interpretationes præcognoscendo viâ prepararemus;
 2. *ἠδὲ φεαί* genuinam loci interpretationem instrueremus
 veramq; de Homine illo sententiam argumentis adstrueremus:

E 3

Tertio

Tertio deniq; ἀνασκευαστικῶ adversarum quoq; interpretationum
 fulcimenta destrueremus, ut hismet omnibus expeditis genui-
 nus loci usus tantò clariùs appareret. Tractabimus tamen singu-
 la paucis breviter, pro instituti spatiiq; ratione. Quod attinet
 (1.) præcognoscendas *dissidentium sententias*, multi certè per
 Hominem illum intelligunt *Ἰλαθρωπον*, alii v. ipsum Mes-
 siam *Ἰανθρωπον*. Quantum v. hoc dissidium? quanta interpreta-
 tionis distantia? Qui de *vulgari homine* locum exponunt, rursus
 sciuntur: pars de primo homine intelligit, quod *Rabbini* qui-
 dam faciunt & *Arias Montanus*; Pars v. de homine quocunqve
 five *non fiducialiter colendo*, utut sit amabilis opitulator, five *non*
timendo, quamvis terribilis sit bellator, ut *Assyrius*, interpretan-
 tur. Utrumq; haut dubiè respexit *Targ. Jonathan* ita h. l. ex-
 ponens: *Prohibete vos, ne serviatis homini opere timoris vel cultus:*
quia anima spiritus vite in naso ejus. Eidem suffragantur *Rabbi-*
ni, Raschi, Aben Esra, Kimchi &c. per quorum vestigia multi ducun-
 tur Interpretes Christiani, cum *Pontificii* quidam, & præcipuè *Va-*
ta blus, tum *Reformati* ferè omnes præcipuè *Calvinus, Junius*
 (quanquam hic parum à *Calvino* abit) *Piscator, S. ab Amama, Gro-*
zius & ex nostris *Pruknerus* in *Vindic. ad h. l.* &c. ut sc. hic sit sensus,
Notite fiduciam in ullo hominum ponere, aut ab eodem timere; Vita
ejus ab aere pendet, quo intercluso peribit; quanti illi enim ipse fa-
ciendus est? Pars deniqve de *non offendendo* & *exagitando* vel *homi-*
ne quovis *generatim*, vel *speciatim* *Propheta ipso*, ne sc. dum homo
 vel *Propheta* offenditur (qui despectus quidem videtur, sed ap.
 Deum magni æstimatur) simul *judex mundi*, in cujus manibus
 est *ventilabrum*, exasperetur. Priorem loci sensum, de homi-
 ne quovis *non offendendo*, possibilem quidem dicit, non tamen
 suam facit *Oecolampadius*, ut infra dicetur; Posteriores v. qui-
 dam *Rabbini* exosculantur. Alii contrà de *Ἰανθρωπον* locum
 hunc intelligunt, rebellionem non amplius irritando, cum horri-
 biliter irascatur hostibus, & non abjectus sit homo, sed maximi
 ap. DEUM æstimatus, imò ipse DEUS. Cui sententiæ de Christo
 patro-

patrociniatur magna cum Patrum veterumque Rabbidorum,
tum Pontificiorum Corn. à Lapide, Sanctii, Menochii, Tirini &c. &
nostratum plerorumque turma, à quibus sine causa discedunt
Calviniani, quibus laudatum jam *Oecolampadium* opponimus,
nobiscum posteriori huic sententiæ de *Jesus Christus* suffragantem.

§. 2. Militat pro *Jesus Christus* non tantum (1) quod Prophe-
ta (censente Origene) *singulariter* hic loquitur de homine, quem
præfixo ׀ Articulari & Emphatico (quod ordinariè certum ali-
quod subjectum notat) *dein lux* monstrat, ut in dicit de subjecto
se agere certo, & de eo quidem, de quo in præcedd. agitur, de Mes-
sia sc. Judice v. 4. & seqq. qui est unus homo in gratia Rom. 5. 15.
& simul Jhova. Jer. 23. 5. conf. 2. Sam. 7. 19. 1. Chron. 17. 19. Sed & (2) *omnia in*
hoc epiphonemate contenta, præcipuè *duæ rationes* imperativi Prophetici, &
quidem primò phrasis כַּפְּרוּ נְשַׁמָּה *Spiraculum in naribus ejus*, nostram ju-
vant sententiam. Illa enim non infert rationem diminutivam, uti adversæ par-
ti videtur, sed amplificativam: Si quidem vehementiam iræ vel indignatio-
nis adversus hostes designat, ut idem hic dicatur, quod Ps. 2. 5. 12. *ofculamini Sc.*
quod prob. (a) quia nunquam in scripturis נְשַׁמָּה sive fuerit נְשַׁמָּה שְׂדֵי h. c.
Spiraculum Dei Job. 32. 8. c. 33. 4. c. 37. 10. Jsaï 30. 33. sive נְשַׁמָּה אֲדָם h. c. *spi-*
raculum hominis Gen. 2. 7. Prov. 20. 27. proponitur ut ratio deprimens s. di-
minuens, vel ut imbecilitatis signum, conf. in luper Dan. 10. 17, sed potiùs ut
ratio extollens vel ut signum perfectionis & virtutis. Add. Job. 27. 3. *Quare*
igitur h. l. foret depressionis argumentum? (b) licet in omni homine detur
רוּחַ חַיִּים נְשַׁמָּה quod non nisi animam & perfectionem ejus indigitat
Gen. 2. 7. nullibi tamen de comuni homine dicitur, quod sit הָאָדָם אֲשֶׁר
נְשַׁמָּה uti h. l. dicitur; sed phrasis illa de Deo ejusq; potentia & ira
s. justitia vindicatrice usurpatur. conf. 2. Sam. 22. 16. Ps. 18. 16. Job. 4. 9. Jsaï. 30. 33.
& alia jam citata. Igitur nec h. l. nudus homo notatur, sed talis in cujus naribus
est ipius Jhovæ Spiritus & justitia vindicatrix. Eodem tendit (3) ratio se-
cunda כִּי כִמָּה נִחְשָׁב הוּא. Hæc n. locutio pariter infert rationem non
depressivam, ceu Adversarii volunt; sed superlativam: neque n. illa interro-
gationem sistit negationi æquipollentem h. s. *in quo reputatus est ille?* h. c.
nihili æstimatus est, uti quidem alii censent; sed exclamationem cum admi-
ratione, adeoq; non floccipientis sed admirantis vox esse deprehenditur,
atque ita rectius reddenda est: *nam in quo æstimatus est ipse?* vel uti Osiander:
Quanti n. æstimatus est? q. d. inæstimabilis est ille homo Jesus Christus
Dei Filius, cui nemo in hoc mundi est comparandus. conf. Ps. 8. præcipuè v. 5.

præ

Præterimus hic versiones, quæ ב in בָּמָה pro radicali, non pro lit. servili habent, quasi scriptum esset בָּמָה, e.c. Vulgatam, quæ habet, *quia excelsus reputatus est ipse*: Licet enim hæc quoque versio subjectū extollat, mendosa tamen est: quia non legitur hic בָּמָה sed בָּמָה, neque בָּמָה adjectivè, sed substantivè *excelsum locum*, speciatim quo sacrificatur, notat. Suffragatur (4.) ipsum verbum בָּמָה cessate cum pron. בָּכֶם *vobis*: de quo B. Varenius Comment. ad Isai. h. l. p. 46. verbum, inquit, בָּמָה cum personaliter constructur interveniente idiotismo pronominali בָּךְ vel בָּכֶם & particula ו vel מן, semper dicit absentiam inferioris à superiori irritando s. ad vindictam provocando, nunquam v. à timendo s. confidendo vel inferiorem læcessendo conf. locum parall. 2. Chron. 35. 21. add. c. 25. 16. Non obstant loca Exod. 14. 12. Job. 7. 17. cum in illis non sit similis vocum positus, nec eadem phrasis. Præterea (5.) *contextus* quoque favet. Nam (a) totum caput II. de Messia temporibus agit, & præcipuum ejus subjectum Messias est, quod præcedd. Dispp. ostendunt. Cur ergo nec ultimus hic capitis versus ad eundem esset referendus, cum cetera versus contenta planè omnia eodem colliment? (b) in prox. præcedd. propheta prædicit futurum esse, ut Messias contra ingratos elatosque; Judæos cum gloria ad judicium sit appariturus v. 17. seqq. id v. ne experiantur, idem eosdem hoc verbu 22. ut à vano Messiam irritandi conatu abstineant, hortatur. Quod si v. ita locus hic, qui capitis conclusio est, non connectatur, commodam certè cohærentiam cum præcedd. non habet. Sed & (c) Interpretatio nostra cum seq. c. 3. v. 1. seqq. bene cohæret: q. d. quia v. nolulistis cessare ab Homine illo irritando, ideo nihil post ejus passionem ap. vos firmum validumque erit, sed Homo ille Deus auferret &c.

§. 3. Non licet ampliùs; ostenderemus aliàs adversarum quoque sententiarum inconvenientiam. Videatur v. B. Varenius Comm. ad Isai. h. l. p. 49. in fine, qui certè quemadmodum præced. loci ne quidem meminit, ita contra de præsentè fufius ibid. differit, hoc nomine à B. Calovio in Bibl. illustr. p. 19. laudatus. Interim tamen *Usu* loci in Theologia præcipuè controversa patefcit, & quidem in Artic. de *Messia*, qui (1) verus quidem nobisq; ἀπόστολος אדם s. *homo*; non v. *nudus*, sed juxta h. l. מֵאֵר נָחֵשׁ h. e. *estimabilissimus*, imò *inestimabilis*, in cujus naribus est יהוה נִשְׁמָה h. e. ipsius Jhova Spiritus & justitia vindicatrix, adeoque & *verus* æternusque Deus, verbo: θεὸς αἰώνιος. (2) qui à Judæis quidem, Isai. 53. 3. dicentibus לֹא רָשָׁע וְלֹא חַיָּיָה אֲנִי הָיִיתִי מְבֻזָּא וְלֹא אֲנִי מְבֻזָּא h. e. *non estimavi me ipsum*, rejectus, & ligno crucis tq. maledictum affixus; nihilominus tamen ap. DEUM admirabiliter tantiq; æstimatus, ut passio ejus, tq. DEI- Hominis pro totius mundi peccatis inæstimabile fuerit pretium, qui adeo non irritandus, sed præ mundi thesauris perpetim æstimandus &c.

idolatræ præ gloria Majestatis Messia die
 futuri &c. Quæ omnia commodū hunc
 Nunc idola quidem aurea & argente
 adorandum, mordicus retinent inq; lo
 Idololatræ; sed in die illo, ultionis sc
 cum idola penitus mutabuntur & om
 plena erunt, malis obruti & gloriâ maj
 idolorum impotentiam ad opem fere
 sua, ex indignatione, contemptu & tim
 abjicient i. e. ad loca, quibus talpæ & ve
 modo id Lutherus *W. P. 2. u.* Nequ
 hic improbamus, licet contra illos, qui
 ramina) *Talparum & Vespert.* supra disp
W. P. 2. u. loci, aliud *meta P. 2. u.* Prat
 & Lutherus hic abit *Gladius*, qui cetero
 hujus verbis contra Vulgatæ patronos
projectionem idolorum ad Talpas & ve
linquent idola, quæ coluerunt, obstinate
ignaris; ipsi v. DEO in caelesti luce servient
 Tr. l. c. ii. quæ sequitur h. l. *Prückner*. in
 opus est à litera recedere vocesq; *Talpa*
 spiritualiter cæcis accipere, cum litera
 commodum & genuinum, jam plurib

LOCUS IX. JSAL

De Homine illo cui spiraculum in naribus
 an sit *Joan. 2. u.*

DE Homine illo grande bellum Inter
ngaddova mu componeremus, tria p
 punctis ex professo tractaremus, si qu
 huic destinata id ferrent, primo scil.
 dentium interpretationes præcognosc
 2. *ngaddova mu* genuinam loci interpre
 yeramque de Homine illo sententiam at

E 3

petrarū quæ
 confirmant;
 fecerunt ad
 venerantur
 ipsis rejecti,
 ria DOMINI
 rriti, ipsamq;
 ientes, idola
 as & Vespert.
 antur: quo
W. P. 2. u.
 avernas, (fo
 liud enim est
 em v. à nobis
 guendis loci
 um ita hanc
 conversi re
 elibus DELG
 Phil. Sac. l. 5.
 Quid enim
 taphoricè de
 gignat satis
 n.

titando;

ent, quod ut
 ous omnino
 a scripioni
 varias diffi
 repararemus;
 nstrueremus
 nstrueremus
 Tertio

